

Universitätsbibliothek Paderborn

**Avgvstini Barbosæ I. V. D. Lvsitani, Protonotarii, Et
Ivdicis Apostolici designati pro Tribunali Nunciaturæ
Hispaniæ, ac insignis Ecclesiæ Vimaransensis Thesaurarij
Maioris, Collectanea Doctorvm, Qui ...**

Barbosa, Agostinho

Venetiis, 1643

20. Causæ omnes ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinarijs locorum cognoscantur, & infra biennium terminentur, ex quo licebit ad alium iudicem appellare, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14108

Causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinarijs locorum cognoscantur, & infra biennium terminentur, ex quo licebit ad alium iudicem appellare, immo & ante in alio casu. Causas matrimoniales & criminales solus Episcopus cognoscat, etiam casu quo controuertitur de huiusmodi causae cognitione, &c. Legati de latere non procedant contra clericos, aliasve personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, & negligente. Agitur de mercede actorum, & de mercede Notarij copiam actorum dantis appellanti, &c.

C A P V T XX.

- 1 *Causa omnes ad forum Ecclesiasticum spectantes coram Ordinarijs locorum in prima instantia decidi, & infra biennium terminari debent.*
- 2 *Prima instantia Ordinarij non possunt parte in eius prauidicium renunciare.*
- 3 *Causas in curijs Ordinariorum pendentes non possunt superiores etiam Nuncij aduocare.*
- 4 *Auditor Camerae non potest de causis in prima instantia cognoscere.*
- 5 *Causas obligatione Camerali firmatas in partibus existentes potest Auditor Camerae aduocare.*
- 6 *Prelati inferiores, qui subsunt Episcopis, non habent ius cognoscendi de causis in prima instantia.*
- 7 *Abbatibus, qui possunt hodie de causis clericorum suae Ecclesiae cognoscere.*
- 8 *Capitulum Sede vacante cognoscit de causis in prima instantia.*
- 9 *Hoc decretum ad Regulares non pertinet.*
- 10 *Causa omnes ad forum Ecclesiasticum spectantes intra biennium terminari debent.*
- 11 *Per hoc decretum imponitur terminus inferiori ad causam finiendam, non tamen irritantur acta processus.*
- 12 *Hoc decretum non loquitur de executoribus specialiter deputatis.*
- 13 *Lis quando dicatur mota.*
- 14 *Causa intra biennium non terminata ut concedatur auocatoria, quid inquirendum.*
- 15 *Iudicis de culpa ut constat debet saepe requiri.*
- 16 *Interpellatio una an sufficiat.*
- 17 *Huius decreto locus est in causis nullitatis professionis.*
- 18 *Consensus prorogandi iurisdictionem in prima instantia tollitur.*
- 19 *Appellatio admittitur ab interlocutoria vim definitiva habente.*
- 20 *Appellari a sententia interlocutoria in quibus casibus possit.*
- 21 *Sententia super minori aetate lata habet vim definitiuam, & ab ea potest appellari.*
- 22 *Iniusta articulorum admissio, vel denegata iusta admissio.*
- 23 *Index quando pronuntiat se competentem, vel incompetentem.*
- 24 *Admissio, vel reiectio testium.*
- 25 *Probationum reiectio.*
- 26 *Absolutio instantiae.*
- 27 *Expensarum expressa absolutio.*
- 28 *Iuramenti in litem delatio alteri parti.*
- 29 *Dilatio breuis ad probandum.*
- 30 *Tormentis ubi aliquis est subiiciendus.*
- 31 *Carceri si aliquis mancipari inbeatur.*
- 32 *Excommunicatio per decretum interlocutorium prolata.*
- 33 *Officij publici exclusio.*
- 34 *Legitimatio personarum.*
- 35 *Denegatio copia actorum.*
- 36 *Appellatio licita est ab interlocutoria ubi grauen reparari non potest in definitiva.*
- 37 *Appellatio licita est ab interlocutoria etiamsi grauen possit reparari, sed non ex toto, vel magna cum difficultate.*
- 38 *Damni irreparabilis plures casus.*
- 39 *Causae quae iuxta canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandae, vel quas Papa supplicatione manu propria signata expressè ad se auocauerit, non sunt in prima instantia coram Ordinarijs decidendae.*
- 40 *Hoc decretum non sustulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione sortitur forum.*
- 41 *Obligatus in forma Camerae tenetur in prima instantia coram Auditore Camerae respondere.*
- 42 *Contractus celebrati, vel delicti commissi ratione potest quis in prima instantia cognoscere quamuis non sit loci Ordinarius.*
- 43 *Clericus pupillus quando possit forum declinare.*
- 44 *Ordinarij locorum se introumittere non possunt in executione litterarum Apostolicarum.*
- 45 *Causae possessionis beneficiorum reseruatorum Sedi Apostolicae possunt immediate ab Auditore Camerae, seu alio delegato Apostolice, cognosci.*
- 46 *Hoc decretum locum non habet in beneficijs reseruatoris, seu affectis.*
- 47 *Matrimonialium causarum cognitio pertinet ad Episcopum, & non ad alium inferiorem.*
- 48 *Episcopus debet manuteneri in cognitione causarum matrimonialium.*
- 49 *Criminales causae etiam visitando iudicare non possunt Decani, Archidiaconi, vel alij inferiores iudices.*
- 50 *Causas criminales iudicare possunt Abbates habentes iurisdictionem pleno iure spiritualem & temporalem.*
- 51 *Procedit in Decanis, & Archidiaconis, qui sunt in dioecesi Episcoporum.*
- 52 *Causas matrimoniales & criminales cognoscere spectat*

- 69 *Gesta actis diminutis & dismembratis sunt nulla.*
- 70 *Acta verbaliter tantum producta non sunt necessario transportanda.*
- 71 *Processus si formatus fuerit in diuersa causa non est necessaria illius transportatio.*
- 72 *Actorum irrelevancia excusat a transportatione.*
- 73 *Actis non integrè transportatis quado procedi possit in casibus profanis.*
- 74 *Acta in dubio presumuntur integrè transportata.*
- 75 *Notario attestanti de integra transportatione seu non extare alia acta credatur.*
- 76 *Appellatus si occultavit processum, vel impedimentum prestitit ut transportatio non fieret in eius odium, habetur pro facta.*
- 77 *Acta originalia processuum prima instantia ad iudicem appellationis Notarius mittere non cogitur.*
- 78 *Procedit in omnibus causis Ecclesiasticis vertentibus coram quocunque iudice etiam non Episcopo.*
- 79 *Concordatur hoc decretum cum alio cap. 3. sess. 13. de reformat.*
- 80 *Notarius tribunalis Ecclesiastici tenetur in copia actuum tradere sententiam absque eo quod solvantur sportula.*
- 81 *Hoc decretum omnino sustulit quadragenarium eiusdem titulo.*
- 82 *Concordia confirmata per Sedem Apostolicam ex certa scientia non sunt sublata per hoc decretum.*
- 83 *Concordia quando dicatur obienta ex certa scientia.*
- 84 *Hoc decretum sustulit res iudicatas, que inhiuntur privilegijs ante Concil. obientis.*
- 85 *Consuetudines immemorales non comprehenduntur sub hoc decreto.*
- 68 *Sententia lata a iudice appellationis non transporta-*
- 67 *Acta integrè, & legitime debent transportari.*
- 66 *Actorum transportatio necessaria in causa benefici-*
- 65 *Actorum transportatio iuxta hoc decretum est de*
- 64 *Acta prioris instantie transportare spectat ad eum,*
- 63 *Procedit in causis profanis vertentibus coram iudi-*
- 62 *Habet locum in quocunque indice Ecclesiastico, &*
- 61 *Procedit in actis factis in partibus coram dele-*
- 60 *Appellans acta omnia coram Episcopo gesta ad iudicem appellationis expensis suis transferre tenetur.*
- 59 *Iurisdicchio Episcopi deuoluitur ad Archiepiscopum per negligentiam Episcopi circa id quod facere debet.*
- 58 *Causa matrimoniales & criminales a Capitulo Sede vacante cognosci, & definiti possunt.*
- 57 *Vicarius Episcopi habet cognitionem causarum matrimonialium ex officio.*
- 56 *Abbatas exempti iurisdictionem quasi Episcopalem habentes non veniunt in presenti sub nomine Episcopi.*
- 55 *Matrimonialium causarum cognitionem habere possunt inferiores Episcopo ex delegatione Papae.*
- 54 *Causas matrimoniales, & criminales cognoscere possunt inferiores Episcopo ex prescriptione immemorabili, consuetudine, vel privilegio.*
- 53 *Causarum matrimonialium, & criminalium cognitio ad Episcopum spectat donec per alium preteritorem probetur immemorialis.*
- spectat ad Episcopum etiam in Abbatis exemptis.*
- tis actis est nulla.*

Causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, & etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur, & atque omnino, saltem infra biennium a die motae litis; terminentur, & alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum iudices superiores, alias tamen competentes, adire, qui causam in eo statu quo fuerit, assumant & quamprimum terminari curent, nec antea alijs committantur, nec auocentur, neque appellationes ab eisdem interposita, per Superiores quoscunque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibicio fiat, nisi a definitiva, & vel a definitiva vim habente, & cuius gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat. Ab his excipiantur causae, quae iuxta canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractanda, & vel quas ex urgenti, rationabilique causa iudicauerit summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum Signaturae Sanctitatis suae manu propria subscribendum, committere, aut auocare, & Adhaec, causae matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquuntur, etiam si in presenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacunque instantia pendeat: coram quo si pars verè paupertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, nisi pars altera alimentis, & expensis suis velit subministrare. Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quarumcunque facultatum vigore, non solum Episcopos in praedictis causis intercedere, aut aliquo modo eorum iurisdictionem iis praeripere, aut turbare non praesumant, sed nec etiam contra Clericos, aliasve personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, & eoque negligente, procedant, alias eorum processus ordinationesve nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem partibus illati teneantur. Praeterea si quis in casibus a iure permissis appellauerit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu alijs ob lapsum biennij, de quo supra, ad alium iudicem recurrerit, & teneatur acta omnia, & coram Episcopo gesta, ad iudicem appellationis expensis suis transferre, eodem Episcopo prius admonito, ut si quid ei pro causae instructione videbitur, possit iudici appellationis significare. Quod si appellatus compareat, cogatur tunc is quoque actorum, quae translata sunt, expensas, pro portione sua, si illis uti voluerit, subire, nisi aliter ex loci consuetudine seruetur, ut scilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro ipsam actorum copiam teneatur notarius, congrua mercede accepta appellanti quanto citius, & ad minus intra mensem,

a Infra sess. ult. de reformat. c. 10. in fin.

b Cap. nec licuit. 17. dist. c. maiores de bapt. Vigilijs Papa in Epistol. ad Euthereum. in fin. & Pelagius 1. in 1. Epist. circa fin. cum sim.

menssem, exhibere. Qui notarius si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officii administratione arbitrio Ordinarii suspendatur, & ad populi penam quanti ea lis fuerit inter appellantes, & pauperes loci distribuendam compellatur. Iudex verò, si & ipse impediendi huius participasse fuerit, aliterve obstiterit, ne appellanti integrè acta intra tempus traderentur, ad eandem dupli penam, prout supra, teneatur, *non obstantibus, quo ad omnia suprascripta, privilegijs, indulgjs, concordijs, quæ suos tantum teneant auctores, & alijs quibuscumque consuetudinibus.*

1. **V**ide Paul. Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 33. num. 3.* Monald. *conf. decisio 94.* Aloyf. Ricc. *in collect. decis. part. 4. col. 1. 1353. in fine.* Flores de Mena *pract. lib. 1. quæst. 11. num. 8. cum segg.* Ioan. Maria Nouar. *in nouo iure Pont. conclus. 54. num. 1. cum segg.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 8. cap. 837. a. num. 15.* Modern. *de supplicat. ad Sanctissim. part. 2. cap. 3. cum segg.* & *de protecl. Regia tom. 1. p. 2. cap. 17. ex nu. 2.* Mari. Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resolut. 15. num. 3.* Franc. Leo. *in thesauro fori Eccles. p. 2. c. 1. num. 70.* Piafcec. *in praxi Episcop. part. 2. cap. 4. num. 3.* Viuian. *in praxi iurisparron. part. 2. lib. 7. c. 3. num. 5.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. instantia, §. 4.* Flamin. *de resignat. lib. 3. q. 1. nu. 19.* Valenzuel. *conf. 125. num. 2.* Anguan. *de legib. lib. 3. controu. 17. & controuers. 33. num. 67. cum segg.* late Narbona *l. 59. gloss. 1. nu. 23. cum segg. tit. 4. lib. 2. Recopil. nouissimè D. Felician. de Vega ad cap. venerabilis 20. num. 10. cum segg. de iudic. meipsum de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 51.*

2. Quod quidem ius Ordinarium vt in prima instantia procedant, nullo modo à partibus posse in eorum præiudicium renunciari tenent Soar. de Pace *in pract. tom. 2. prel. ultim. num. 18.* Ludouic. à Sarauia *de iurisdic. Adiutorum. q. 7. num. 7.* Nouar. *conclus. 1. alijs 54. num. 6.* Modern. *de supplicat. ad Sanctissim. part. 1. cap. 13. num. 35. & p. 2. cap. 3. §. vnic.* Non enim Episcopo consentiente causa in prima instantia etiam in Romana Curia potest introduci, nisi & partes etiam consentum præstiterint, vt facta Cardin. Congregatio censuit, teste Narbona *d. l. 59. gloss. 1. nu. 173. tit. 4. lib. 2. Recopil.*

3. Alios superiores etiam Nuncios, vel Legatos de late- re specificam potestatem maiorem non habentes ad fe aduocare non posse causas in curijs Ordinarium, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes, nisi per viam legitimam appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur, resolutum refert Aloyf. Ricc. *in decis. curia Archiep. Neapolit. p. 4. decis. 296. num. 5.* Narbona *d. l. 59. gloss. 1. nu. 23. in fine cum segg.* Modern. *d. p. 2. c. 3. num. 18.*

4. Auditorem Camere, nec quemvis alium iudicem Romanæ Curie posse de causis ad forum Ecclesiasticum spectantibus in prima instantia cognoscere, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domicilijs, resolutum Aloyf. Ricc. *in praxi aurea. resol. 126. & in decis. curia Archiep. Neapol. part. 4. decis. 271. num. 6. & decis. 273. num. 3.* Ego ipse *d. part. 3. allegat. 81. num. 3.* Modern. *d. p. 2. cap. 3. num. 20.*

5. Causas autem obligatione Camerali firmatas in partibus existentes Auditor Camere auocare potest, etiam si extra Curiam contractum sit, & licet pendeant coram Ordinarijs, resoluunt Lancellot. *de attentat. lise pend. limit. 15. num. 3. & cap. 20. limitat. 26.* Flores de Mena *variar. lib. 1. quæst. 12. num. 48.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 118. in fine.* Aloyf. Ricc. *in praxi aurea. resolut. 342.* Nouar. *in singul. iuris canon. conclus. 54. num. 5.* Narbona *d. l. 59. gloss. 1. num. 239.* Modern. *de protecl. Regia p. 2. cap. 17. num. 6. & de supplicat. ad Sanctissim. part. 2. cap. 5. §. 3. & num. 4. vbi num. 7. ex suo capite, ausus est dicere post Concilium Trident. cessasse facultates Auditoris Camere. Ego ipse *d. allegat. 81. num. 16.**

a. Causa omnes ad forum Ecclesiasticum, &c.] Comprehendere causas omnes civiles, criminales, beneficiales, & matrimoniales resoluunt Francisc. Monald. *conf. 96. per tot. p. 2. nouissimè D. Felician. de Vega Archiep. Mexican. ad cap. venerabilis 20. num. 16. de iudic.*

β. Etiam si beneficiales sint.] Nisi causæ beneficiales sint, in quibus litteræ sub plumbio expeditæ sunt, ac de illarum nullitate, vel intellectu tractatur, nam tunc etiam in prima instantia essent per signaturam Iustitiæ in Curia demandantur, quia de viribus litterarum Apost. vel eorum intellectum iudicare ad sacra Rotæ Auditores, non

verò ad alios inferiores iudices spectat Marches. *de commiss. appellat. extra Rom. Cur. p. 1. c. 6. num. 47.* Garc. *de benefic. p. 6. c. 3. a. num. 6.* Narbona *d. l. 59. gloss. 1. num. 194.*

6. *γ. Coram Ordinarijs locorum, &c.]* De Episcopis scilicet, & exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus, non autem de Prælatis inferioribus, qui subiunt Episcopis intelligi debere affirmant Fr. Emman. *g. Regul. tom. 1. q. 36. art. 4. Rot. decis. 100. apud Farin. p. 4. sua praxis crimin. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 11. nu. 19. vbi nu. 22. resolutum sub verbo Ordinarijs, de quo in presenti, comprehendunt etiam Vicarium Episcopi, refero Ego ipse *d. alleg. 81. num. 4. de quo Narbona l. 59. gloss. 1. num. 51. cum segg. tit. 4. lib. 2. Recop.**

7. Abbates etiam non exemptos, & alios, quibus olim vel ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio de causis clericorum sue Ecclesie, vel cumulatim cum Ordinario, vel priuatiuè cognoscere competeat, etiam hodie non obstante decreto Concil. de quo in presenti, posse vti eadem iurisdictione, cum Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria loquatur, & iurisdictiones Abbatum iusto iure, & titulo quæsitæ etiam ordinariæ censentur, consuluit Nauar. *conf. 2. num. 4. de foro compet. in antiq. alijs conf. 9. de priuileg. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub illo tit. de foro compet. decis. 2. vers. possunt, late Narbona l. 59. gloss. 1. num. 66. cum segg. tit. 4. lib. 2. Recop. Ego ipse *d. alleg. 81. num. 7.**

8. Capitulum Sede vacante, cum succedat Episcopo in omnibus, quæ sunt iurisdictionis etiam voluntariæ, habere priuilegium cognoscendi causas in prima instantia ex vi huius decreti, resoluunt Aloyf. Ricc. *in praxi aurea. resol. 130. & in decis. curia Archiep. Neapol. p. 4. decis. 273. num. 7.* Nouar. *in singul. canon. concl. 54. num. 4.* Ego ipse *d. alleg. 81. num. 6.* Modern. *d. p. 2. cap. 4. num. 26.*

9. Hoc decretum ad Regulares non pertinere, nec Conseruatorias Regularium imminuerè, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid noui inducere afferunt decem Aldret. *in alleg. pro omnimoda Regularium exempt. part. 1. cap. 7. num. 4.* Nouar. *d. concl. 54. nu. 12.* Aloyf. Ricc. *d. decis. 273. num. 7. prope fin. p. 4.* Ego ipse *d. alleg. 81. num. 13.* resoluunt Nauar. *conf. 1. alijs 3. de offic. deleg. Sayr. in florib. decis. sub eodem tit. decis. 1.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resolut. 15.* Ceuald. *de cognit. per viam viol. p. 2. q. 157. num. 12.* Sanch. *in consmor. lib. 6. c. 9. dub. 5. nu. 12.* Et signanter quòd Conseruatoria Regularium non sint sublata per hoc decretum, etiam quod causæ graues sint, & plenariam cognitionem requirant, censuisse Sac. Congreg. *in vna Mediolanen. reser. Rot. in Ofcen. iurisdic. tionis 12. Decembris 1614. coram bona mem. Vbaldo sen.*

10. *δ. Atque omnino saltim intra biennium, &c.]* Vide Aloyf. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 1353. in fin.* Franc. Leon. *in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 1. num. 70.* Salgado *de protecl. Regia. p. 2. c. 17. num. 35.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. instantia, vers. quarto, & vers. sexto, asserit hoc tantum fallere in Curia Romana, vbi lis siue instantia nunquam extinguitur, nisi per sententiam, de quo etiam Franc. Leo *d. cap. 1. num. 73.**

11. Per hoc decretum imponi terminu inferiori ad causam finiendam, non tamen irritari acta processus, cum instantia iudicij secundum Canones per text. in presenti non abrogatos, sit perpetua, tradunt Zerol. *d. vers. quarto.* Sigism. Scaccia *de appellat. q. 15. num. 278.* Salgado *de protecl. Regia, tom. 1. p. 4. cap. 2. num. 66.* Anguan. *contr. 17. num. 24.* vbi ait biennium hic non instantiæ, sed liti & causæ intra illud omnino terminanda præfinitum fuisse: quod etiam eo citato tradit Narbona *d. l. 59. gloss. 1. num. 73.* & cum refert Modern. *d. p. 2. c. 6. num. 4.* Vide D. Felician. de Vega *in d. c. venerabilis, num. 11. ibi, Dicendum ergo est pro vera resolutione, & intellectu eiusdem Concilij, quod*

quod licet in eo praescriptum sit praedictum tempus biennij, ut infra illud iudices prima instantia iustitiam administrarent, non tamen per hoc aliquid mutatum est circa durationem, seu perpetuationem, quam potest habere causa ecclesiastica etiam post ipsum biennium coram iudice Superiore, ad quem causa ipsa fuerit deuoluta: sic etiam colligitur ex verbis ipsius Concilij, quatenus non dicit quod per transcursum eiusdem biennij pereat instantia sed solum quod possit dari recursus ad praedictum Superiorem, ut causam iam captam, & ex negligentia deuitius protraham sine dilata tamen statu, quo fuerit, & ex eisdem actis quanto citius terminet, & definit, itaque non innouatur prima instantia qualitas, sed solum ad eius abbreviationem assignatur praedictum biennium tanquam in poenam dicit negligentia; & hanc interpretationem sentire videtur Zerol. in praxi verb. in instantia, §. 4. & illam expressè ponit Anguian. lib. 3. de legib. contr. 17. num. 24. & Narbona dict. l. 59. gloss. 1. num. 74.

12. Quod hoc decretum non loquatur de executoribus specialiter deputatis, sed de iudicibus ordinarijs, ac proinde locum habeat in causis tantum contentiosis, non autem gratiosis, in quibus non datur instantia, nec executoris iurisdictionis permissio, nisi perempta gratia, cap. super gratia, de officio deleg. in 6. Et quod non habeat locum in Romana Curia, quia ibi his, seu instantia nunquam extinguitur, propria facultate prorogandi fatalia, sicut dicitur in Aquilana honorum 17. Junij 1624. coram bona mem. Remboldo.

13. A die mora litis. Quando dicatur lis mora, vide Rebuffin l. lisis nomen. 36. pag. 206 ff. de verb. signif. Parlat. differenz. 128. num. 4. Cabed. Lusit. decis. 15. num. 11. part. 2. Salgado de protect. Regia tom. 1. part. 2. c. 13. num. 44. in his terminis Anguian. d. lib. 3. controu. 17. num. 26. vbi aduertit secundum verborum proprietatem, & omnimodum iuris rigorem motam dici litem antequam contestata sit, effectus vero moram litem intelligi etiam postquam contestata est: & nu. 31. admonet decisionem Concilij in presenti locum tantummodo habituram in prima instantia ante definitiuam sententiam, non autem in secunda, seu in causa appellationis, in qua alius terminus aliter incipiens, non tantum instantiam, verum etiam liti & causae iure praesinitur, vt in cap. cum sit, §. 5. in princ. de appellat. & in Clem. sicut, eodem tit.

14. Alioquin post illud spatium, &c.] Causa intra biennium non terminata vt concedatur auocatoria, opus esse quod ex parte iudicis nolentis, vel non curantis intra dictum biennium causam expedire, detur culpa, defectusque appareat, referunt decisum Marchesan. de Commission. p. 2. §. 4. n. 54. Franc. Leo d. c. 1. n. 72. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, resol. 334. à princ. & in decis. curiae Archiep. Neapol. decis. 153. p. 4. Nouar. in singul. iuris Canonici, concl. 55. Ego ipse dict. alleg. 81. num. 12. aduertens quod si per iudicem non stetit quominus intra dictum tempus causam diffiniuerit, sed ob illius grauitatem, & qualitatem, vel partium cauillationes non sit definita, elapso biennio non habet locum appellatio, de quo etiam Salgado d. p. 2. c. 17. num. 35.

15. Ad hoc vt constet de culpa iudicis debere sepe requiri, & de hoc coram iudice superiore instari, tradunt Grammat. voto 31. num. 13. Aloyf. Ricc. d. resol. 334. num. 1. Narbona d. l. 59. gloss. 1. num. 100. Ego ipse d. allegat. 81. num. 9. in fine.

16. An requiratur vnica interpellatio, seu praestatio, vel plures vt dicatur stare per iudicem quominus causa expediat? Vide Aloyf. Ricc. in decis. curiae Archiep. Neapol. decis. 120. p. 4. Narbona d. l. 59. gloss. 1. num. 110. Modern. d. cap. 6. num. 8.

17. In causis nullitatis professionis, quae infra biennium ab Ordinario, & superiore Regulari non terminantur, esse locum huic decreto Concilij, asserit decisum Armend. in addit. ad leg. Nauarra lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 40. quem refero d. alleg. 81. n. 8. & me citato Aloyf. Ricc. in decis. curiae Archiep. Neapol. decis. 273. n. 6. p. 4. Modern. d. p. 2. c. 6. n. 5. Felic. de Vega vbi supr. n. 18. Lapio coram iudicibus Conteruatoribus Religionum biennio non est liberum partibus iudices superiores adire, quia Decretum Concilij in presenti fuit editum in fauorem iurisdictionis ordinariae; ita per S. Congr. decisum refert Narbona d. l. 59. gl. 1. n. 103.

18. Consensum prorogandi iurisdictionem in prima instantia tolli ligantibus per hunc text. tenet Soar. de Pace in praxi tom. 2. pralud. ult. num. 18. cum seqq.

Neque appellationes ab eisdem interposita, &c.] Vide Zerol. in praxi Episc. p. 1. verb. appellatio, §. 1. Soar. de Pace in praxi tom. 1. cap. 6. in proam. num. 25. vbi nu. 26. dicit hoc decretum procedere in interlocutorijs latis tam à iudice ordinario, quam à delegato, & tam in prima instantia, quam in secunda; quia non est correctorium iuris communis, sed potius declaratorium. Modern. d. p. 2. c. 5. §. 2.

Vel à definitiua vim habente. Causam in prima instantia Ordinario adimi si à sententia interlocutoriae diffinitivae vim habente, aut cuius grauamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, fuerit interposita appellatio, resoluit Narbona d. l. 59. gloss. 1. nu. 104. Appellationem enim admittendam ab interlocutoria vim diffinitivae habente, resoluunt Franc. Marc. Delphin. decis. 314. num. 1. vol. 2. Decian. respons. 62. num. 24. vol. 5. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 2. c. 11. num. 18. Bernard. Graeu. ad praxi Camerae Imperialis lib. 1. conclus. 130. à princ. Aloyf. Ricc. in decis. Curiae Archiep. Neapol. p. 4. decis. 16. Ordin. Reg. Lusit. lib. 3. tit. 69. in princ. vbi Parens meus. Et appellacionem ab interlocutoria esse odiosam, quia habet oculos retro, dicit Steph. Gratian. discept. forens. c. 158. nu. 6. A sententijs interlocutorijs, quae grauamen continent irreparabile, aut diffinitivae vim habent, appellari non solum posse cum grauamen iudicialiter inferatur, verum etiam si extrajudicialiter inferatur, resoluit Narbona d. l. 59. gl. 1. num. 179. vbi refert S. Congr. ita decidisse in vna Colimbrien. idem ex eo dicit Modern. de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. c. 5. §. 2. num. 10. & c. 23. num. 26.

Plures casus, in quibus potest appellari à sententia interlocutoria, vide apud Afflic. in cap. si inter dominum, nu. 97. de inuest. inter dom. & v. sal. lib. 1. fol. 96. Guid. Pap. decis. 75. Bellacomb. Viu. Kirchou & alios tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 24. num. 18. cum seqq. Lancel. de attent. appell. pend. c. 12. lim. 1. Menoch. remed. 4. ad v. p. q. 99. num. 82. cum seqq. Anton. Grauat. ad praxim Rom. Curiae lib. 7. c. 3. nu. 46. Vin. Neapol. decis. 302. Tiber. Decian. resp. 62. vol. 5. Cornel. Breder. in tract. de appellat. p. 1. tit. 20. col. 433. cum multis seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. in annot. num. 191. cum seqq. Valasc. consule. 47. & cons. 51. nu. 53. Sigism. Scacc. de appell. q. 17. limit. 47. Alex. Trentac. var. resol. lib. 2. sub tit. de appell. resol. 13. Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 2. c. 1. nu. 4. cum seqq. Fr. Hieron. Roder. in comp. qq. regul. resol. 10. num. 33.

Casus in quibus appellatio admittitur ab interlocutoria, vel quia vim diffinitivae habet, vel quia damnum irreparabile continet.

I. Sententiam super minori aetate latam, per quam pronuntiat quem non esse minoris aetatis, habere vim diffinitivae, ac proinde ab ea posse appellari, resoluunt Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 24. num. 24. pag. 322. Gam. Lusit. decis. 159. num. 2. Salgado de protect. Regia tom. 1. p. 2. c. 1. num. 54. Valasc. consule. 47. num. 4. vbi refert talem opinionem non seruari in illo Regno, eo quod grauamen quod resultat ex tali pronuntiatione, possit corrigi in sententia principalis causae.

II. Ab iniusta articulorum admissione, vel ab eorum denegata iusta admissione appellari posse tenent Bald. in l. post sententiam 9. num. 4. in fin. C. de sent. & interloc. Mascard. de probat. concl. 131. & seq. Cardin. Tusch. practice. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 359. num. 32. & 35. Surd. decis. 56. ex n. 17. Aloyf. Ricc. in d. praxi resol. 105. n. 4. vers. quintus. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 1. §. 1. in annot. num. 190. & seq. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 74. num. 15. Alezand. Trentacinq. var. resol. lib. 2. sub tit. de appellat. resol. 13. num. 14. Sigism. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 47. n. 90. & 137. Salgado d. c. 1. num. 141.

III. Quando iudex se pronuntiat competentem, vel incompetentem, appellari posse tradunt Grauat. ad v. str. lib. 3. cap. 10. n. 6. Roland. cons. 133. num. 2. lib. 4. Marant. de ordine iudic. p. 6. tract. de decis. iudicij actu 1. nu. 43. pag. 402. Stephan. Gratian. d. 674. n. 15. Scacc. d. q. 17. limit. 47. nu. 92. & 105.